

ical phraseological units in the studied texts, and the minor differences that exist in their number are due to random reasons (for example, the emotionality of the author of the work, the events described in the work, military actions that impoverish emotionality, etc.)

The number of metaphorized phraseological units is about 30% of all idioms used.

We consider the study of the patterns of use of motivated and unmotivated phraseological units in English-language texts on military topics to be further research prospects.

REFERENCES:

1. Андрєєва І.О. Лінгвокогнітивні параметри концептуалізації простору засобами англійської фразеології: автореф. дис. на здобуття канд. філол. Наук: 10.02.04. Одеса: Одес. нац. ун-т. ім. І.І. Мечникова, 2007. 20 с.
2. Бакай Б.Я. Формування фразеології в переломні моменти історії народів Європи (на матеріалі української, російської, англійської, німецької, французької мов у періоди Першої та Другої світових воєн): дис. на здобуття канд. філол. наук: 10.02.15. Дрогобич, 2000. 228 с.
3. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови: монографія. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 1997. 176 с.
4. Бехта І., Матвієнків О. Фразеологічний модус англомовного художнього дискурсу – монографія, Львів-Рівне: Волин.обереги, 2022. 304 с.
5. Венжинович Н.Ф. Основні проблеми дослідження ідіоматики в сучасній лінгвістиці. *Лінгвістичні студії: зб.наук.праць*. Донецьк: Донецький національний університет, 2007. Вип. 15. С. 339–346.
6. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
7. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів: навчальний посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 125 с.
8. Boas F. Race, Language and Culture. Chicago–London: The University of Chicago Press, 1982. 647 p.
9. Boers F. Idioms and Phraseology. The Bloomsbury Companion to Cognitive Linguistics. New York: Bloomsbury Academic, 2014. P. 185–202.

УДК 811.111-

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.12>

ШЛЯХИ ТА ПРИЙОМИ ОПАНУВАННЯ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

WAYS AND METHODS OF LEARNING SPORTS TERMINOLOGY

Белінська І.Д.,

orcid.org/0000-0003-2486-4340

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

Котовська Т.І.,

orcid.org/0000-0002-1032-5912

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

Кузів М.З.,

orcid.org/0000-0001-5283-9957

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

Статтю присвячено питанням навчання англомовної спортивної термінології студентів нефілологічних спеціальностей вишів. Актуальність вибору даної теми зумовлена недостатністю вивчення системних аспектів термінології спорту. Навчання спеціальної галузевої лексики розглядається у статті як основа навчання майбутніх фахівців англійської мови для професійного спілкування. Її ядро становить фахова термінологія, володіння якою

є запорукою успіху англомовної професійної комунікації. У статті окреслено два основних шляхи, в рамках яких на нефілологічних спеціальностях в ЗВО України відбувається опанування студентами англомовною спортивною термінологією – викладання фахових дисциплін та курс англійської мови для професійного спілкування. Як запоруку успішного оволодіння студентами спортивною термінологією визначено інтеграцію цих шляхів та системну реалізацію міжпредметних зв'язків. Розкрито роль та можливості фундаментальних курсів у попередньому ознайомленні студентів з англомовною галузевою термінологією. Як універсальна дидактична основа і одне з основних джерел для вивчення англомовної спортивною термінології у розвідці розглядається автентичний професійно-скерований текст. Наведено та проаналізовано приклади вживання спортивною термінології у відповідному комунікативному контексті та факти збагачення професійного вокабуляру студентів одиницями терміносистеми спорту, питомими усталеними фразами тощо.

У статті окреслено випадки застосування новітніх імітаційних методів, розглянуто випадки опанування спортивною термінології із залученням симуляції реальної професійної діяльності в навчальному середовищі, заакцентовано основні моделі розгортання квазіпрофесійних ситуацій і професійно-орієнтованих діалогів, визначено соціальні ролі учасників конкретної комунікативної ситуації.

У розвідці окреслено роль Інтернету і найновіших інформаційних технологій в оволодінні англомовною спортивною термінологією; визначено діапазон дидактичних матеріалів та електронних джерел, які можуть бути використані в процесі вивчення англомовної спортивною термінології.

Ключові слова: спорт, терміносистема, галузева лексика, англомовні терміни, професійно-орієнтоване спілкування.

The article deals with studying English sport terms by non-philological students of higher institutions in the context of current education conditions.

Significance of the chosen topic is determined by lack of investigation devoted to the system of sports terminology aspects. Special purposes language learning is presented in the article as a base for the future specialists study for professional communication. Its core is stated by professional terminology, good command of which is an assurance of successful communication. The two main trends used in teaching sports English in Ukraine are defined. Integration of these trends and system intersubjective relations as a guarantee of successful students' learning of sports terminology is explored.

The role and prospects of fundamental courses in previous acquaintance of students with English professional terminology is shown.

Authentic professionally-oriented text is considered as the universal didactic base and one of the main source for sports terminology learning.

Examples of sports terminology usage in correlative communicative context are given and analyzed as well as facts of professional vocabulary beneficitation of students with lexical terms connected to sport and phraseological units etc.

The usage of the latest imitation methods are defined in the article, cases of sport terminology studying in combination with real professional activity simulation in educative surrounding, main models of quasi professional situations development and professionally-oriented dialogues are focused on as well as social role of specific communicative situation.

The Internet impact and the newest information technologies in learning of English sport terminology is also considered as well as the range of didactic materials and electronic resources which can be used in the process of English sport terminology learning.

Key words: sport, term system, professional vocabulary, sectorial lexicon, English terms, professionally oriented communication.

Постановка проблеми. Тектонічні геополітичні і соціокультурні зрушення, що відбуваються в житті цивілізованого світу впродовж кількох останніх десятиліть, істотно впливають на переосмислення завдань вивчення іноземної – насамперед англійської мови – у вищих навчальних закладах країни. Пріоритетним стає професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови, що стає найбільш помітним при викладанні англійської мови студентам немовних спеціальностей, у тому числі й спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Проблема викладання англійської мови студентам нефілологічних спеціальностей останніми роками широко розроблялася в Україні (У. Кецик-Зінченко, Г. Панасенко, Т. Акопян, Л. Субота та ін.) та поза її межами (Т. Hutchinson, А. Waters та ін.). При цьому, однак, увага дослідників та науковців фокусувалася головним чином на вивченні англійської мови студентами економіч-

них (Е. Мірошніченко, І. Онісіна, Л. Манякіна, Г. Скуратівська, Н. Нагайчук, О. Механікова, Г. Гринюк, Ю. Семенчук), юридичних (Л. Котлярова, Г. Савченко), технічних спеціальностей (А. Ємельянова, О. Тарнопольський), студентами-медиками (О. Петрашук, М. Задорожна, І. Цебрук, Н. Косило, О. Семотюк) тощо, тоді як теоретичні і прикладні аспекти «англійської для спорту» та її вивчення у вишах України – попри очевидну вагомість даної проблеми – практично не ставали об'єктом дослідницького інтересу. Виняток щодо цього становить кандидатська дисертація Л. Морської [4]. Однак вона не висвітлює усіх нюансів проблеми. Не отримала в науковій літературі свого належного висвітлення і проблема навчання спортивною термінології. Тому питання опанування англомовної спортивною термінології майбутніми фахівцями у галузі фізичної культури і спорту залишається й надалі *актуальним*.

Мета статті полягає у систематизації та деталізації теоретичних і прикладних аспектів вивчення англійської спортивної термінології та уведення до наукового обігу нових фактів і висновків

Для досягнення поставленої мети було визначено такі основні **завдання**:

1) окреслити мету навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей;

2) уточнити сутність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови і конкретизувати зміст поняття «спортивна термінологія»;

3) охарактеризувати основні напрями і прийоми організації роботи по вивченню іноземної спортивної термінології студентами спеціальності «фізична культура і спорт».

Об'єктом дослідження є навчання англійської спортивної термінології студентів немовних спеціальностей вишів.

Предметом – шляхи й навчальні технології опанування галузевої лексики студентами спеціальності «Фізична культура і спорт».

Виклад основного матеріалу. Цивілізаційний вибір України та її євро-атлантичні прагнення поряд із глобалізацією визначають новий статус англійської мови, яка дедалі очевидніше перетворюється на мову міжнародної комунікації.

Це стосується не лише традиційної політико-дипломатичної сфери, але й різногалузевої ділової діяльності, науки, медицини тощо. За таких умов володіння англійською мовою стає важливим компонентом професійної підготовки майбутніх спеціалістів, оскільки конкурентоспроможність сучасного фахівця на світовому ринку праці «залежить не тільки від оволодіння студентом майбутньою спеціальністю, але і від <...> знання іноземних мов» [3]. Відтак формування нових пріоритетів щодо кінцевих цілей вивчення англійської мови у закладах вищої освіти визначається, передусім, врахуванням її фахової специфіки та спрямованості на реалізацію завдань майбутньої професійної діяльності [3].

Такі зміни є найбільш відчутними в новому підході до навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей, для яких англійська мова є не фаховим предметом, а лише одним з компонентів загальної професійної підготовки. «Метою навчання іноземним мовам на немовних факультетах, – як слушно наголошує з цього приводу У. Кецик-Зінченко, – є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності, тобто формування у студентів іншомовної професійно спрямованої комунікативної компетенції [3].

Невід'ємну складову життя цивілізованого світу становить спорт, який вийшов за рамки свого первинного призначення і став важливим полем для соціокультурної, громадської, міжнародної та, з огляду на сучасні події, політичної діяльності. Навчання професійної діяльності у галузі фізичної культури і спорту є однією з немовних спеціальностей, за якими здійснюється підготовка майбутніх фахівців в українських вишах. Володіння «англійською для спорту» важливе з огляду на перспективи подальшої професійної діяльності сьгоднішніх студентів (спортивна кар'єра, тренерська робота тощо).

Осмилюючи цей загальнотеоретичний аспект проблеми, О. Павлішак та О. Гутиряк наголошують у своїй розвідці, що особливість викладання англійської мови за професійним спрямуванням полягає у його *фаховому контексті* [6, с. 160]. При цьому основним актуальним завданням професійно орієнтованого навчання є «оволодіння знаннями *фахової* терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях» [6, с. 160].

У сучасній науці термінологія розуміється азагал як сукупність термінів (лат. *terminus* – межа, край) – лексичних одиниць (слів і словосполучень), які слугують для точного й економного вираження понять, процесів, явищ, предметів і є питомими тільки для конкретної, вузькоспеціальної галузі наукових і прикладних знань.

Виходячи з цього, *спортивну термінологію* можна визначити як сукупність термінів, що виражають спеціальні поняття в галузі спорту. Уміння розуміти і коректно застосовувати фахову термінологію у відповідних комунікативних ситуаціях визначає рівень професійно орієнтованої мовленевої культури майбутнього фахівця з фізичного виховання і спорту.

Досвід викладання студентам спеціальності «Фізична культура і спорт» у ЗУНУ дозволяє зробити висновок, що опанування іншомовної галузевої (спортивної) термінології у немовному виші відбувається двома шляхами:

1) у процесі викладання фахових дисциплін;

2) безпосередньо у курсі викладання англійської мови для професійного спілкування і передбачає їх тісну взаємодію та інтеграцію «з метою отримання додаткових професійних знань та формування професійно значущих якостей майбутнього фахівця» [цит. за: 3].

Таким чином, ми цілком поділяємо точку зору тих дослідників (Н. Нагайчук, О. Механікова

та ін.), котрі стверджують, що підвищення якості професійної та мовної компетенції студентів у немовному вищому навчальному закладі досягається за рахунок міжпредметних зв'язків та взаємодії між випусковою кафедрою та кафедрою іноземних мов [5].

У межах першого з окреслених напрямів активізація міжпредметних зв'язків з фаховими дисциплінами – такими як теорія і методика фізичного виховання, теорія і методика видів спорту, передбачених навчальною програмою (легка атлетика, футбол, плавання, гімнастика, атлетизм, спортивні ігри та ін.) – відбувається передусім через *системне* впровадження відповідної англійської термінології у ці навчальні курси.

Найпростішим прийомом, що має на меті сприяти успішному засвоєнню студентами англійських галузевих термінів, є уведення їх до лекцій зі спеціальних предметів, наприклад, з теорії певного виду спорту. Таке ознайомлення здійснюється передусім через використання моделі «актуальний український термін – його англійський відповідник» (*бокс – box; баскетбол – basketball; водне поло – water polo* тощо). Особливо доречним таке попереднє ознайомлення є у тих випадках, коли необхідно акцентувати увагу студентів на деяких особливих аспектах термінів на позначення видів спорту. Зокрема:

1) у різних країнах англійського ареалу можуть використовуватися різні терміни на позначення однієї і тієї ж спортивної реалії. Так, наприклад, у США (а також в Ірландії, Новій Зеландії, Австралії, Канаді) футбол називають переважно *soccer*, у Великобританії – *football*, попри те, що термін *soccer* виник саме в Англії (80-х рр. XIX ст.), хоча сучасні англійські вболівальники сприймають його як застарілий і зневажливий;

2) в окремих випадках доречно заглибитися в етимологію терміна. Так, наприклад, назва такого популярного виду спорту як бадмінтон (*badminton*) походить від назви резиденції відомого спортивного ентузіаста і видавця серії книг про види спорту герцога Бофорта, який надав нових рис старовинній індійській грі «пуна», що у XIX ст. була завезена до Англії британськими солдатами, які служили в Індії, – *Badminton House*. Саме в цьому маєтку Бофорта у 1873 році було споруджено перший майданчик для цієї гри. Цікавою й пізнавальною для студентів буде й історія походження згаданого вже терміну *soccer* та багатьох інших термінологем;

3) у процесі ознайомлення студентів з англійськими відповідниками українських спортивних термінів у лекціях з фахових дисциплін

потрібно звернути їхню увагу на існування в англійській мові дуплетних термінів, зокрема, на позначення одного й того ж виду спорту. Так, наприклад, поширений в українській терміносистемі спорту термін *легка атлетика* має в англійській мові два відповідники *athletics* та *track-and-field*. При цьому, презентуючи ці відповідники, викладачеві слід звернути увагу студентів на обсяг кожного з понять. Термін *track-and-field* походить від назви місць, де відбуваються спортивні змагання: *track* – спеціально облаштована спортивна доріжка; *field* – спеціально облаштований майданчик для спортивних змагань. Відтак термін *track-and-field* обіймає такі спортивні дисципліни як *біг, стрибки та метання*, тоді як «парасольковий» (*umbrella*) термін *athletics* «покриває» також *road running, cross country running та racewalking – забігу (біг по шосе), біг по пересіченій місцевості (крос), спортивна ходьба*;

4) оскільки в англійській мові слова у більшості випадків є багатозначними, деякі англійські спортивні терміни мають значення, що виходять поза межі терміносистеми спорту. Наприклад, лексична одиниця *sitter* у футболі (*soccer*) набуває термінологічного значення «нереалізована / пропущена подача» – (*an easy opportunity to score a goal that a player misses* [10]), тоді як у загальному вжитку вона має значення «натурник / натурниця», а також «няня, доглядальниця» (наприклад: *baby-sitter, pet-sitter* тощо). У таких випадках попереднє ознайомлення студентів із термінологічним змістом багатозначного слова на лекціях з фахових дисциплін сприятиме у подальшому (безпосередньо у практичному курсі англійської мови) його розпізнаванню у контексті і коректному вживанню у процесі професійного спілкування.

Така лексична робота на лекціях з профілюючих навчальних предметів сприятиме збагаченню професійного вокабуляру студентів, розширенню їх лінгвокраїнознавчого бекграунду та запобіганню комунікативних невдач при спілкуванні з представниками англійської лінгвокультури.

Попри окреслену вище важливість ролі фахових дисциплін у превентивному ознайомленні студентів з галузевою термінологією, головний шлях її опанування в немовних закладах вищої освіти України пролягає у річищі професійно-орієнтованого (тобто такого, що «базується на врахуванні потреб студентів вивчати іноземну мову, враховуючи особливості майбутньої професії» [цит. за: 8]) курсу англійської мови. Його основним завданням і кінцевим результатом є вміння сту-

дентів застосовувати англійську мову у відповідних ситуаціях професійного спілкування.

Українські дослідники [1, с. 36; 7, с. 150 та ін.] одностайні відносно того, що на немовних спеціальностях *універсальною* дидактичною одиницею для організації професійно-орієнтованого навчання англійської мови є навчальний текст за фахом. В ідеалі – це *автентичний* чи, принаймні, *напіваавтентичний* текст (матеріали з науково-популярної літератури, періодичних видань останніх років тощо). Тексти за фахом є одним з основних джерел збагачення словникового запасу студентів і містять приклади вживання термінологічної лексики у відповідному комунікативному контексті. Такі тексти повинні тематично узгоджуватися з професійною орієнтованістю студента, бути змістовно актуальним та інформативно насиченим, а також доповнювати знання, отримані студентами під час вивчення спеціальних дисциплін [2, с. 13].

Так, наприклад, за умови ефективної міжкафедральної взаємодії (кафедри англійської / іноземної мов і профільних кафедр) та системної реалізації міжпредметних зв'язків, спортивні терміни, репрезентовані у фундаментальних курсах, у ході виконання різних типів навчальних завдань безпосередньо на заняттях з англійської мови включаються у більш широкі вербальні ряди, покращуючи лексичну компетентність студентів. Усталена поєднаність слів найчастіше виявляється в процесі роботи з професійно-орієнтованими автентичними текстами, на кшталт статті Т. Гіббса [9] та т.ін. Так, студентам можна запропонувати вибрати з тексту усі наявні колокації з ключовою термінолексемою *a sitter* та укласти схему її лексичних зв'язків, доповнивши знайомими їм виразами (якщо такі є) і включивши на наступному етапі у ситуацію спілкування, на кшталт: *missed sitter, decisive / unbelievable / absolute / incredible / most enjoyable sitter, to miss a sitter* та ін.

Одним з ефективних шляхів формування професійно-орієнтованої мовленнєвої і комунікативної компетенції студентів в процесі вивчення англійської мови є актуальні в сучасних умовах *імітаційні* (ігрові) методи. Ігри (рольові, ділові) відбуваються здебільшого у формі професійно спрямованих діалогів. У їх основі – «симуляція реальної професійної діяльності» [5] через моделювання *квазіпрофесійних ситуацій* (кейсів), тобто типових ситуацій професійного спілкування (тренування, обговорення перебігу і результатів змагань, коментування змагань, інтерв'ю, репортаж тощо), що моделюються

в навчальному середовищі. При цьому враховуються і соціальні ролі учасників, наприклад: «учень/спортсмен – вчитель/тренер», «спортсмен – спортсмен», «тренер – тренер», «тренер – старший тренер» тощо, а також «інтерв'юер – респондент» та т. ін.

Професійно-орієнтовані діалоги визначають також один з можливих напрямків роботи зі студентами, які мають різні спортивні спеціалізації, але навчаються в одній академічній групі. Ефективний засіб подолання таких труднощів вбачаємо у роботі студентів однієї спеціалізації парами або у міні-групах з використанням термінології, питомої для даного виду спорту. При цьому в певних випадках використовується й монологічне мовлення (спортивний репортаж, спортивний огляд тощо).

Вагому роль в оволодінні англійською мовою спортивною термінологією відіграють технічні засоби, завдяки яким професійна інформація стає більш доступною. На сучасному етапі широкі можливості для успішного опанування англійською мовою надає Інтернет. Завдяки найновішим інформаційним технологіям з'являється можливість подавати більш об'ємний і компактно організований спортивний інформаційний контент. Водночас надзвичайно розширюється діапазон дидактичних матеріалів, які можуть бути використані в процесі навчання професійно-орієнтованого англійського спілкування: музичні кліпи, уривки з науково-популярних та художніх фільмів та т.ін.

Багаті на приклади вживання спортивної лексики у контексті, термінологічно насичені матеріали викладені на спеціалізованих спортивних сайтах, таких як *eurosport.com*, де можна знайти і скрипти, і стріми спортивних змагань, найбільший європейський сайт футбольних новин *fourfourtwo.com* та інших.

Розмаїті англійські матеріали спортивної тематики, що містяться у Всесвітній мережі, цікаві також як матеріали для фахово-орієнтованого читання та аудіювання. При цьому їм притаманна властивість доповнювати усні описи аудіо та / чи аудіовізуальним рядом, задіюючи у такий спосіб слухову чи/та зорову пам'ять студента.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Викладені вище спостереження і міркування дозволяють зробити деякі присутні висновки. Основою навчання майбутніх фахівців англійської мови для професійного спілкування є спеціальна галузева лексика. Її ядро становить фахова термінологія, володіння якою є запорукою успіху англійської професійної комунікації.

Опанування студентами англомовною спортивною термінологією на нефілологічних спеціальностях чи в немовних вишах України відбувається у процесі викладання фахових дисциплін та безпосередньо у курсі викладання англійської мови для професійного спілкування. Успішне оволодіння студентами спортивною термінологією передбачає інтеграцію цих напрямків та системну реалізацію міжпредметних зв'язків.

Дидактичною основою для вивчення англомовної спортивною термінології є автентичний професійно-скерований текст. Такий текст містить приклади вживання спортивною термінології у відповідному комунікативному контексті, дає студентам змогу ознайомлюватися з одиницями терміносистеми спорту, пито-

мими усталеними фразами і є одним з основних джерел збагачення професійного вокабуляру студентів.

Опанування спортивною термінології відбувається також із залученням новітніх імітаційних методів, симуляції реальної професійної діяльності в навчальному середовищі, моделювання квазіпрофесійних ситуацій і професійно-орієнтованих діалогів. При цьому враховуються і соціальні ролі учасників.

Важливу роль в оволодінні англомовною спортивною термінологією відіграють Інтернет і найновіші інформаційні технології.

Перспективи дослідження пов'язані з доповненням і подальшою деталізацією окреслених шляхів опанування спортивною термінології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. Київ, 2005. 101 с.
2. Гринюк Г.А., Семенчук Ю.О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. Навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Київ: Іноземні мови, 2007. № 82. 30 с.
3. Кецик-Зінченко У. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. Молодь і ринок. 2019. № 9. С. 101–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_9_21
4. Морська Л. І. Формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів факультету фізичного виховання: Дис. ... канд. пед. наук: 13. 00.02. Київ, 2001. 85 с.
5. Нагайчук Н., Механікова О. Актуалізація міжкафедральних та міждисциплінарних зв'язків у процесі підготовки студентів за напрямом «Фінанси і кредит». Фінансовий простір. 2011. № 4 (4). С. 116–120. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/87>
6. Павлішак О.Р., Гутиряк О.І. Особливості навчання іноземної мови за професійним спрямуванням та їх вплив на формування мотивації студентів педагогічних спеціальностей в Австрії. Молодий вчений. № 4.2 (68.2), квітень, 2019. С. 159–163. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/4.2/38.pdf>
7. Субота Л.А. Комунікативний підхід до навчання професійно-орієнтованому читанню іноземних студентів у немовному ВНЗ Одеський лінгвістичний вісник. 2015. №5. С. 149–153. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2787/subota.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. Цебрук І.Ф., Косило Н.В., Семотюк О.В. Специфіка підбору професійно-орієнтованого тексту та створення комплексу лексико-граматичних вправ при навчанні іноземної мови студентів медичних ВНЗ (на прикладі підручника «Англійська мова для студентів-медиків», автори Голод Р.Б., Цебрук І.Ф., Кучірка Н.Р.)
9. Gibbs T. There are few finer pleasures in football than the missed sitter. The Telegraph, 8 March 2021 URL: <https://www.telegraph.co.uk/football/2021/03/08/finer-pleasures-football-missed-sitter/>
10. Kelly R. Football phrases: 101 slang terms, idioms and meanings explained. URL: <https://www.goal.com/en/news/football-phrases-101-slang-terms-idioms-meanings-explained/>